

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ
της 9ης Ιουνίου 1992 *

Στην υπόθεση C-47/90,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του tribunal de commerce των Βρυξελλών προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογή του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της δίκης που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου μεταξύ

Ets. Delhaize frères & Cie « Le Lion » SA

και

Promalvin SA,

AGE Bodegas Unidas SA,

η έκδοση προδικαστικής απόφασεως ως προς την ερμηνεία του άρθρου 34 της Συνθήκης ΕΟΚ,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

συγκείμενο από τους Ο. Due, Πρόεδρο, R. Joliet, πρόεδρο τμήματος, G. F. Mancini, K. N. Κακούρη, G. C. Rodríguez Iglesias, M. Díez de Velasco και J. L. Murray, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: C. Gulmann

γραμματέας: D. Louterman-Hubeau, κυρία υπάλληλος διοικήσεως,

λαμβάνοντας υπόψη τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

— η εταιρία Établissements Delhaize frères et Compagnie Le Lion SA, εκπροσωπούμενη από τους Marc Dassesse και Lucette Defalqué, δικηγόρους Βρυξελλών,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

- η Promalvin SA, εκπροσωπούμενη από τους André Tossens και Claire Lambert, δικηγόρους στο Charleroi,

- η Ισπανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον Carlos Bastarreche Sagües, Γενικό Διευθυντή Νομικού και Κοινοτικού Συντονισμού στο Υπουργείο Εξωτερικών, και την Rosario Silva de Lapuerta, abogado del Estado, προϊσταμένη της Νομικής Υπηρεσίας, αρμόδια για τις εκκρεμείς ενώπιον του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων υποθέσεις,

- η Βελγική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον Robert Hoebaer, Διευθυντή Διοικήσεως στο Υπουργείο Εξωτερικών, Εξωτερικού Εμπορίου και Συνεργασίας για την Ανάπτυξη,

- η Ολλανδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον Υπουργό Εξωτερικών,

- η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, εκπροσωπούμενη από την R. M. Caudwell του Treasury Solicitor's Department,

- η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από την Blanca Rodríguez Galindo, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας, και τον Hervé Lehman, γάλλο δημόσιο υπάλληλο ο οποίος τέθηκε στη διάθεση της Επιτροπής,

λαμβάνοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις προφορικές παρατηρήσεις της εταιρίας Établissements Delhaise frères et Compagnie Le Lion SA, της Promalvin SA, της Ισπανικής Κυβερνήσεως, της Βελγικής Κυβερνήσεως, εκπροσωπούμενης από τον Jan Devadder, σύμβουλο στο Υπουργείο Εξωτερικών, της Κυβερνήσεως του Ηνωμένου Βασιλείου, εκπροσωπούμενου από την S. Lucinda Hudson του Treasury Solicitor's Department και την Eleanor Sharpston, barrister, και της Επιτροπής, κατά τη συνεδρίαση της 5ης Νοεμβρίου 1991,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 16ης Ιανουαρίου 1992,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Με Διάταξη της 15ης Φεβρουαρίου 1990, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 2 Μαρτίου 1990, το tribunal de commerce των Βρυξελλών υπέβαλε, δυνάμει του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, δύο προδικαστικά ερωτήματα ως προς την ερμηνεία του άρθρου 34 της Συνθήκης ΕΟΚ.
- 2 Τα ερωτήματα αυτά ανέκυψαν στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ της εταιρίας Établissements Delhaize frères et Compagnie Le Lion SA (στο εξής: Delhaize), εγκατεστημένης στο Βέλγιο, και των εταιριών Promalvin SA και AGE Bodegas Unidas SA, εγκατεστημένων στο Βέλγιο και την Ισπανία αντίστοιχα, με αφορμή την εκτέλεση παραγγελίας της Delhaize στην Promalvin για την προμήθεια ποσότητας οίνου.
- 3 Ύστερα από σχετική προσφορά εκ μέρους της Promalvin, η Delhaize παρήγγειλε στην πρώτη τον Ιούλιο του 1989 3 000 εκατόλιτρα (hl) οίνου Rioja. Η παραγγελία αυτή έγινε δεκτή ανεπιφύλακτα από την Promalvin, η οποία με τη σειρά της παρήγγειλε την ίδια ποσότητα οίνου στην AGE Bodegas Unidas.
- 4 Με τη λήψη της σχετικής παραγγελίας, η AGE Bodegas Unidas πληροφόρησε την Promalvin ότι η ισχύουσα ισπανική κανονιστική ρύθμιση δεν της επέτρεπε να πωλήσει την παραγγελθείσα ποσότητα των 3 000 hl οίνου. Αναφέρθηκε, αφενός, στο βασιλικό διάταγμα 157/88, της 22ας Φεβρουαρίου 1988, περί θεσπίσεως των κανόνων που διέπουν τις ονομασίες καταγωγής και των αντιστοιχών κανονισμών τους (στο εξής: διάταγμα 157/88), αφετέρου, σε απόφαση του συμβουλίου διαχειρίσεως του οίνου Rioja για την κατάργηση της εμπορίας χύμα οίνου.

- 5 Το άρθρο 86 του νόμου 25/70, της 2ας Δεκεμβρίου 1970, περί θεσπίσεως του καθεστώτος που διέπει τον οίνο, τις αμπέλους και τα οινοπνευματώδη, εξουσιοδοτεί τον Υπουργό Γεωργίας, ύστερα από αίτημα ενός συμβουλίου διαχειρίσεως, να απονέμει τον επιθετικό προσδιορισμό « calificada » σε αμπελοοινικά προϊόντα που φέρουν ήδη την « denominación de origen », εφόσον πληρούνται ορισμένες προϋποθέσεις.
- 6 Μεταξύ των προϋποθέσεων αυτών, το προαναφερθέν διάταγμα 157/88 προβλέπει την υποχρέωση εμφιαλώσεως στις ουναποθήκες καταγωγής, ήτοι στις ουναποθήκες που κείνται στην περιοχή παραγωγής και πληρούν τις προβλεπόμενες από την ισπανική κανονιστική ρύθμιση ποιοτικές προδιαγραφές. Η υποχρέωση αυτή ισχύει για τους προς εξαγωγή οίνους μόνο από τη λήξη πενταετούς προθεσμίας, η οποία άρχισε να τρέχει από τις 24 Φεβρουαρίου 1988, ημερομηνία δημοσιεύσεως του διατάγματος.
- 7 Μετά τη δημοσίευση του διατάγματος 157/88, το συμβούλιο διαχειρίσεως του οίνου Rioja — οργανισμός του οποίου η σύνθεση, αποστολή και εξουσίες ορίζονται με νόμο και ο οποίος είναι ιδίως επιφορτισμένος με θέματα προσανατολισμού και ελέγχου της παραγωγής του οίνου Rioja — ζήτησε και κατοχύρωσε την « denominación de origen calificada » για τον οίνο Rioja. Κατόπιν αυτού, το συμβούλιο διαχειρίσεως έλαβε, κατ' εφαρμογή του διατάγματος 157/88, τα μέτρα σταδιακής εφαρμογής της υποχρέωσης εμφιαλώσεως του προς εξαγωγή οίνου στις ουναποθήκες καταγωγής. Τα μέτρα συνίστανται στην εφαρμογή, για κάθε επιχείρηση εξαγωγής οίνου χύμα, ετησιών φθινοψών ποσοστάσεων εξαγωγής, καθοριζομένων ανά χώρα προορισμού.
- 8 Στην απάντησή της προς την Promalvin, η AGE Bodegas Unidas διευκρίνισε ότι, εν όψει των περιορισμών που έθετε η ισπανική νομοθεσία, αδυνατούσε να της προμηθεύσει περισσότερα από 600 hl οίνου Rioja. Λαμβάνοντας γνώση του ότι η παραγγελία που είχε συμφωνήσει και έγινε δεκτή από την Promalvin δεν θα εκτελούνταν πλήρως, η Delhaize την ενήγαγε ενώπιον του Tribunal de commerce των Βρυξελλών με αίτημα την εκτέλεση της παραγγελίας. Κατόπιν αυτού, η Promalvin προσεπικάλεσε την AGE Bodegas Unidas ως δικονομικό εγγυητή στα πλαίσια της ασκηθείσας από την Delhaize αγωγή.
- 9 Κρίνοντας ότι η αχθείσα ενώπιον του προς επίλυση διαφορά εξηρτάτο από το κύρος της ισπανικής κανονιστικής ρυθμίσεως έναντι του κοινοτικού δικαίου, το εθνικό δικαστήριο ανέστειλε τη διαδικασία μέχρις ότου το Δικαστήριο αποφανθεί προδικαστικώς επί των ακολούθων ερωτημάτων:

« 1) Συνιστά μέτρο αποτελέσματος ισοδύναμου προς ποσοτικούς περιορισμούς επί των εξαγωγών, κατά την έννοια του άρθρου 34 της Συνθήκης ΕΟΚ, εθνική κανονιστική ρύθμιση, όπως το ισπανικό κανονιστικό διάταγμα 157/88 της 24ης Φεβρουαρίου 1988, και ο κανονισμός του συμβουλίου διαχείρισεως του οίνου με την ελεγχόμενη ονομασία προελεύσεως “ Rioja ” ο οποίος εκδόθηκε σε εφαρμογή του εν λόγω διατάγματος;

2) Αν ναι, μπορούν οι ιδιώτες να επικαλούνται παράβαση του άρθρου 34 έναντι άλλων ιδιωτών;»

10 Στην έκθεση ακροατηρίου αναπτύσσονται διεξοδικώς τα πραγματικά περιστατικά της κύριας δίκης, η εθνική κανονιστική ρύθμιση και οι οικείες κοινοτικές διατάξεις, η εξέλιξη της διαδικασίας καθώς και οι γραπτές παρατηρήσεις που κατατέθηκαν στο Δικαστήριο. Τα στοιχεία αυτά της δικογραφίας δεν επαναλαμβάνονται κατωτέρω παρά μόνο καθόσον απαιτείται για τη συλλογιστική του Δικαστηρίου.

Επί του πρώτου ερωτήματος

11 Κατά το άρθρο 34, παράγραφος 1, της Συνθήκης απαγορεύονται μεταξύ των κρατών μελών « οι ποσοτικοί περιορισμοί επί των εξαγωγών καθώς και όλα τα μέτρα ισοδύναμου αποτελέσματος ».

12 Όπως έκρινε το Δικαστήριο με την απόφαση της 7ης Φεβρουαρίου 1984 στην υπόθεση 237/83, Jongeneel Kaas (Συλλογή 1984, σ. 483, σκέψη 22), το άρθρο 34 αφορά τα εθνικά μέτρα που έχουν ως σκοπό ή ως αποτέλεσμα να περιορίζουν ειδικώς τα ρεύματα των εξαγωγών και να εγκαθιδρύουν με αυτό τον τρόπο διαφορετική μεταχείριση μεταξύ του εσωτερικού εμπορίου κράτους μέλους και του εξαγωγικού εμπορίου, έτσι ώστε να εξασφαλίζουν ιδιαίτερο πλεονέκτημα στην εγχώρια παραγωγή ή στην εσωτερική αγορά του ενδιαφερομένου κράτους.

13 Αυτό ακριβώς συμβαίνει με εθνική κανονιστική ρύθμιση η οποία, αφενός, περιορίζει την ποσότητα οίνου που μπορεί να εξαχθεί χύμα προς άλλα κράτη μέλη και, αφετέρου, δεν υποβάλλει σε κανένα ποσοτικό περιορισμό τις πωλήσεις χύμα οίνου μεταξύ των επιχειρήσεων που βρίσκονται στην περιοχή παραγωγής.

- 14 Πράγματι, η ρύθμισή αυτή έχει ως αποτέλεσμα ότι περιορίζει ειδικώς τα ρεύματα των εξαγωγών χύμα οίνου και ότι με τον τρόπο αυτό παρέχει, μεταξύ άλλων, ειδικό πλεονέκτημα στις επιχειρήσεις εμφιαλώσεως που βρίσκονται στην περιοχή παραγωγής.
- 15 Η Ισπανική Κυβέρνηση υπογράμμισε ότι, επειδή η υποχρέωση εμφιαλώσεως του οίνου στην περιοχή παραγωγής αποτελεί προϋπόθεση για την κατοχύρωση υπέρ του οίνου αυτού της « denominación de origen calificada », η σχετική επιταγή εντάσσεται στα πλαίσια της προστασίας της βιομηχανικής και εμπορικής ιδιοκτησίας κατά την έννοια του άρθρου 36 της Συνθήκης.
- 16 Στην παρούσα φάση εξέλιξης του κοινοτικού δικαίου, εναπόκειται στα κράτη μέλη να καθορίζουν, στα πλαίσια που χαράσσει ο κανονισμός (ΕΟΚ) 823/87 του Συμβουλίου, της 16ης Μαρτίου 1987, για τη θέσπιση ειδικών διατάξεων σχετικά με τους οίνους ποιότητας που παράγονται εντός καθορισμένων περιοχών (ΕΕ 1987, L 84, σ. 59, στο εξής: κανονισμός 823/87), όπως τροποποιήθηκε, τις προϋποθέσεις από τις οποίες εξαρτάται η χρήση του ονόματος μιας γεωγραφικής ζώνης της επικρατείας τους, ως ονομασίας προελεύσεως η οποία επιτρέπει τον χαρακτηρισμό ενός οίνου ως προερχομένου από την εν λόγω ζώνη. Πάντως, στον βαθμό που οι προϋποθέσεις αυτές συνιστούν μέτρα κατά την έννοια του άρθρου 34 της Συνθήκης, δεν δικαιολογούνται από λόγους προστασίας της βιομηχανικής και εμπορικής ιδιοκτησίας, κατά την έννοια του άρθρου 36 της Συνθήκης, παρά μόνον αν είναι αναγκαία για τη διασφάλιση του ότι η ονομασία προελεύσεως πληροί τον συγκεκριμένο σκοπό της.
- 17 Συναφώς, πρέπει να υπομνηστεί ότι η ονομασία προελεύσεως έχει ως συγκεκριμένο σκοπό να διασφαλίζει ότι το προϊόν στο οποίο αναφέρεται προέρχεται από καθορισμένη γεωγραφική ζώνη και εμφανίζει ορισμένα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά γνωρίσματα.
- 18 Συνεπώς, η υποχρέωση εμφιαλώσεως του οίνου στην περιοχή παραγωγής δικαιολογείται, στον βαθμό που αποτελεί προϋπόθεση για τη χρήση του ονόματος της περιοχής αυτής ως ονομασίας προελεύσεως, από λόγους αναγόμενους στη διασφάλιση του ότι η ονομασία προελεύσεως πληροί τον συγκεκριμένο σκοπό οσάκις η εμφιάλωση στην περιοχή παραγωγής προσδίδει στον προερχόμενο από την εν λόγω περιοχή οίνο ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, ικανά να τον εξαιτομικεύουν, ή οσάκις η εμφιάλωση στην περιοχή παραγωγής είναι απαραίτητη για τη διατήρηση κεκτημένων ειδικών χαρακτηριστικών γνωρισμάτων του οίνου.

- 19 Συναφώς, δεν αποδείχθηκε ότι η εμφιάλωση του επιδικού οίνου στην περιοχή παραγωγής συνιστά πράξη προσδίδουσα σ' αυτόν συγκεκριμένα χαρακτηριστικά γνωρίσματα ή πράξη αναγκαία για τη διατήρηση των κεκτημένων ειδικών χαρακτηριστικών γνωρισμάτων.
- 20 Εξάλλου, η Ισπανική Κυβέρνηση υπογράμμισε ότι οι εξουσίες ελέγχου που δόθηκαν στο συμβούλιο διαχείρισεως περιορίζονταν στην περιοχή παραγωγής. Επομένως, ήταν αναγκαίο η εμφιάλωση του οίνου με την ένδειξη « denominación de origen calificada » να πραγματοποιείται στην περιοχή παραγωγής.
- 21 Το επιχείρημα αυτό είναι απορριπτέο. Συγκεκριμένα, ο κανονισμός (ΕΟΚ) 986/89 της Επιτροπής, της 10ης Απριλίου 1989, περί των συνοδευτικών εγγράφων κατά τη μεταφορά των αμπελοοινικών προϊόντων και των βιβλίων που πρέπει να τηρούνται στον αμπελοοινικό τομέα (ΕΕ 1989, L 106, σ. 1), καθιερώνει σύστημα επιτηρήσεως με σκοπό τη διασφάλιση του ότι η γνησιότητα του οίνου δεν αλλοιώθηκε κατά τη μεταφορά. Ο κανονισμός 986/89 θέτει στο άρθρο 9 κανόνες που αφορούν τους κατά τον προαναφερθέντα κανονισμό 823/87 οίνους, όπως οι οίνοι που φέρουν την ένδειξη « denominación de origen calificada ».
- 22 Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η Ισπανική Κυβέρνηση ισχυρίσθηκε ότι ρύθμιση όπως η επίδικη εθνική ρύθμιση δεν εντάσσεται στα πλαίσια δεδομένης πολιτικής βελτιώσεως της ποιότητας του οίνου.
- 23 Η δικαιολογία αυτή δεν μπορεί να γίνει δεκτή. Πράγματι, δεν αποδείχθηκε ότι ο γεωγραφικός περιορισμός των δραστηριοτήτων εμφιαλώσεως μπορούσε καθαυτός να αλλοιώσει την ποιότητα του οίνου.
- 24 Κανονιστική ρύθμιση όπως η επίδικη εθνική ρύθμιση δεν δικαιολογείται ούτε από το άρθρο 18 του προαναφερθέντος κανονισμού 823/87.

- 25 Βεβαίως, δυνάμει του άρθρου 18 του κανονισμού 823/87, τα κράτη μέλη μπορούν υπό την ιδιότητά τους ως παραγωγών να επιβάλλουν, λαμβάνοντας υπόψη τις θεμιτές και παγιωμένες συνήθειες, πρόσθετες ή αυστηρότερες προϋποθέσεις κυκλοφορίας από εκείνες που θέτει ο κανονισμός 823/87, όσον αφορά τους οίνους ποιότητας που παράγονται σε καθορισμένες περιοχές και υφίστανται επεξεργασία στο έδαφός τους, όπως είναι οι οίνου που φέρουν την ένδειξη « denominación de origen calificada ».
- 26 Πάντως, το άρθρο 18 του κανονισμού 823/87 δεν έχει την έννοια ότι επιτρέπει στα κράτη μέλη να επιβάλλουν όρους που αντίκεινται στους κανόνες της Συνθήκης σχετικά με την κυκλοφορία των εμπορευμάτων.
- 27 Επομένως, στο πρώτο ερώτημα του εθνικού δικαστηρίου η απάντηση είναι ότι συνιστά μέτρο αποτελέσματος ισοδυνάμου προς ποσοτικό περιορισμό κατά την εξαγωγή, απαγορευόμενο από το άρθρο 34 της Συνθήκης ΕΟΚ, εθνική κανονιστική ρύθμιση διέπουσα τους οίνους με ονομασία προελεύσεως, η οποία θέτει ποσοτικούς περιορισμούς όσον αφορά τον δυνάμενο να εξαχθεί χύμα οίνο, ενώ, παράλληλα, επιτρέπει τις πωλήσεις χύμα οίνου εντός της περιοχής παραγωγής.

Επί του δευτέρου ερωτήματος

- 28 Όπως έκρινε το Δικαστήριο με την απόφαση της 29ης Νοεμβρίου 1978 στην υπόθεση 83/78, Pigs Marketing Board (Rec. 1978, σ. 2347, σκέψη 66), το άρθρο 34 της Συνθήκης εφαρμόζεται απευθείας και υπό την έννοια αυτή παρέχει στους ιδιώτες δικαιώματα που τα εθνικά δικαστήρια οφείλουν να διαφυλάσσουν.
- 29 Επομένως, στο δεύτερο ερώτημα του εθνικού δικαστηρίου η απάντηση είναι ότι, στα πλαίσια διαφορών μεταξύ ιδιωτών, οι διάδικοι ιδιώτες μπορούν να επικαλούνται ενώπιον των δικαστηρίων των κρατών μελών το άρθρο 34 της Συνθήκης ΕΟΚ.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 30 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η Ισπανική, Βελγική, Ολλανδική καθώς και η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου και η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, που κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπíπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

κρίνοντας επί των ερωτημάτων που του υπέβαλε με Διάταξη της 15ης Φεβρουαρίου 1990 το tribunal de commerce των Βρυξελλών, αποφαινεται:

- 1) Η διέπουσα τους οίνους με ονομασία προελεύσεως εθνική κανονιστική ρύθμιση, η οποία θέτει ποσοτικούς περιορισμούς όσον αφορά τον δυνάμενο να εξαχθεί χύμα οίνο, ενώ, παράλληλα, επιτρέπει τις πωλήσεις χύμα οίνου εντός της περιοχής παραγωγής, συνιστά μέτρο αποτελέσματος ισοδυνάμου προς ποσοτικό περιορισμό κατά την εξαγωγή, απαγορευόμενο από το άρθρο 34 της Συνθήκης ΕΟΚ.
- 2) Στα πλαίσια διαφορών μεταξύ ιδιωτών, οι διάδικοι ιδιώτες μπορούν να επικαλούνται ενώπιον των δικαστηρίων των κρατών μελών το άρθρο 34 της Συνθήκης ΕΟΚ.

Due

Joliet

Mancini

Κακούρης

Rodríguez Iglesias

Díez de Velasco

Murray

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 9 Ιουνίου 1992.

Ο Γραμματέας

Ο Πρόεδρος

J.-G. Giraud

O. Due